

POSEBNA PRIZNANJA HRVATSKOG MUZEJSKOG DRUŠTVA ZA 2023. GODINU

Obzirom na kvalitetu i brojnost pristiglih prijava u pojedinim kategorijama Ocjenjivački sud odlučio je dodijeliti i posebna Priznanja u sljedećim kandidatima:

1. Posebno priznanje u kategoriji za izdavački projekt dodjeljuje se **Gordani Milaković** (Povijesni i pomorski muzej Istre) za monografiju ***Graditeljsko nasljeđe Pule 1813. – 1918.***

Povijesni i pomorski muzej Istre nositelj je izložbeno-izdavačkog projekta *Graditeljsko nasljeđe Pule 1813. - 1918.* kojemu je cilj da se kroz nekoliko tematskih cjelina prikaže izuzetno bogato graditeljsko nasljeđe grada Pule iz razdoblja Habsburške Monarhije i Austro-Ugarke Monarhije, sustavno istraži postojeća graditeljska baština i arhivska dokumentacija, katalogiziraju objekti i prezentiraju rezultati istraživanja. U sklopu projekta prezentirani se i publiciraju iznimno vrijedni i atraktivni muzejski predmeti iz fundusa PPMI-ja kao ilustrativni materijali svake tematske cjeline.

U okviru projekta *Graditeljsko nasljeđe Pule 1813. - 1918.* angažirani su stručnjaci, specijalizirani za pojedine aspekte graditeljskog nasljeđa. Dr. sc. Attilio Krizmanić autor je prve i druge knjige koje su tiskane 2023. godine.

Knjiga I. Prostorni razvitak Pule 1813. - 1918. govori o transformaciji grada koji se, iz višestoljetne zapuštenosti, nakon odluke o gradnji Arsenala, brodogradilišta i središnje pomorske Ratne luke Austro-Ugarskog Carstva, od 1850. do 1918. godine uzdiže postupno do važnog državnog središta.. To osobito uskrsnuće grada Pule u razdoblju nagle rane industrijalizacije i preokreta prometnih sredstava nameće rješavanje novih urbanih tema koje se najviše očituju u planiranju javnih prostora namijenjenih socijalizaciji građana.

Knjiga II. Građevine komunalnog sustava 1813. - 1918., govori o povijesti građevina komunalnog sustava grada koja je dosad oskudno istraživana i proučavana. Prikazuje ustroj komunalnog sustava i način funkcioniranja grada te predstavlja one bitne građevine koje su označile kvalitetni skok u razvitku grada Pule krajem 19. stoljeća. U segmentu komunalnog sustava nastala su značajna građevna i arhitektonska djela 19. stoljeća koja se u ovom djelu prvi put znanstveno i stručno valoriziraju.

2. Posebno priznanje u kategoriji za istraživački rad koji je rezultirao izložbom dodjeljuje se **Maji Ergović** (Muzej Turopolja, Velika Gorica) i **Sanji Kovač** (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) za izložbu ***Planjke-vugli-cifre.***

Dvogodišnji istraživački projekt Ruralno graditeljstvo na području Turopolja (2022-2023), kojeg su vodile Maja Ergović, viša kustosica dokumentaristica (Muzej Turopolja) i dr. sc. Sanja Lončar, izvanredna profesorica na Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, započeo je 2022. godine. U prvoj godini projekta, uz pripravne radove, pregled i obradu muzejske dokumentacije te objedinjavanje građe iz drugih ustanova voditeljice projekta su započele terenska istraživanja u turopoljskim selima koje je trajalo sve do studenog 2023. Terenskim istraživanjem dokumentacija Muzeja Turopolja obogaćena je s oko 2000 fotografija, video materijalom i terenskim zapisima.

Projekt je rezultirao izložbom o ruralnom graditeljstvu Turopolja pod nazivom *Planjke – vugli – cifre*. Dokumentiranje drvene arhitekture Turopolja – starija i nova građa u dijalogu postavljenom u Muzeju Turopolja u Velikoj Gorici od 7. prosinca 2023. do 19. svibnja 2024. Koristeći primjere drvene arhitekture Turopolja iz starije dokumentacije iz 19. i 20. stoljeća te nove dokumentacije nastale tijekom vlastitih istraživanja 2022. i 2023. godine, autorice su istraživale načine i izazove dopunjavanja, obogaćivanja i korištenja dokumentacije o drvenoj arhitekturi. Izložbu prati i istoimeni katalog.

Cilj projekta bio je istaknuti važnost kontinuiranog dokumentiranja drvene arhitekture na području Turopolja te istražiti mogućnosti korištenja suvremenih tehnologija i različitih istraživačkih metoda u dokumentiranju. Počevši od 19. stoljeća, izložba daje kontekstualni pregled dokumentiranja drvene arhitekture tog područja, ističući brojna istraživanja koja su rezultirala arhitektonskom, fotografskom i pisanom dokumentacijom, te dokumentarnim i igranim filmovima.

Kroz izložbu je naglašena važnost majstorskih vještina i znanja u gradnji drvenih kuća. Na njoj su prikazani pojedini alati i pomagala, te drvena vrata koja su izradili majstori i učenici Strukovne škole Sisak. Posebna važnost ove izložbe je u popularizaciji etnološke građe i njezine primjene u srednjoškolskom obrazovanju putem predavanja i radionice.

Izložba je potaknula dijalog o važnosti očuvanja tradicijskih građevina te je promovirala svijest o njihovoj važnosti kao dijelu lokalnog, regionalnog i nacionalnog identiteta. Kroz edukativne programe i radionice, pružila je priliku mladima da nauče više o tradicijskoj arhitekturi i obradi drveta te da razviju veći interes za očuvanje kulturne baštine.

3. Posebno priznanje u kategoriji za istraživački rad koji je rezultirao publikacijom dodjeljuje se **Sandi Kočevar** (Muzeji grada Karlovca) za monografiju *Hinko Krapek – Čovjek svog doba*.

Dvojezična hrvatsko-engleska monografija *Hinko Krapek – čovjek svoga doba* autorice muzejske savjetnice Sande Kočevar kategorizirana je kao izvorno znanstveno autorsko djelo na 255 stranica u 10 detaljno razrađenih poglavlja, popisom 225 objavljenih fotografija, popisom izvora te kazalom. Kritički aparat rukopisa sadržava 478 precizno i pedantno sastavljenih bilježaka. Pisana jasno, precizno i zanimljivo te bogato ilustrirana, monografija *Hinko Krapek – čovjek svoga doba* čitatelju nudi dosad najdetaljniji uvid u fotografski rad Hinka Krapeka, značajnog kako za slovensku, tako i za hrvatsku fotografsku baštinu. Njegovi ateljei u Karlovcu i Mariboru radili su dugi niz godina; 17 godina u Karlovcu i 39 godina u Mariboru.

Osim Krapekovog fotografskog rada, prati i njegove društvene i gospodarske aktivnosti u sredinama u kojima je djelovao ocrtavajući tako Krapeka kao višeslojnu ličnost duboku ukorijenjenu u društvo i vrijeme u kojem je živio. Istovremeno, pozicionira Karlovac kao jedan od značajnih centara u povijesti hrvatske fotografije druge polovine 19. stoljeća.

Monografija objedinjuje informacije iz arhivskog gradiva, muzejske građe i dokumentacije, novinskih napisa i drugih oblika tiskane građe iz vremena te znanstvenih i stručnih tekstova. Namijenjena je povjesničarima i povjesničarima umjetnosti, kustosima i ostalim djelatnicima baštinskih institucija koje čuvaju Krapekove fotografije, te svim

zaljubljenicima i istraživačima hrvatske fotografske baštine. Kao takva pridonosi valorizaciji Krapekova fotografskog rada, a u njegovu životnu i radnu biografiju dodaje mnoštvo dosad nepoznatih elemenata te se nadaje kao najpotpuniji kritički utemeljeni resurs za daljnje istraživanje i vrednovanje Krapekovih fotografija i njegove ostavštine razasute po zbirkama AKM zajednice diljem Hrvatske, Slovenije i Europe.

Monografija je objavljena financijskim sredstvima Karlovačke županije, oblikovao ju je BOLFEKI design studio. Promociju monografije sadržajno prati i istoimena interaktivna i pokretna izložba koju je oblikovala dizajnerica Nikolina Jelavić Mitrović.

4. Posebno priznanje u kategoriji za pedagoško-edukacijski program dodjeljuje se Danieli Bilopavlović Bedenik (Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb) za program *Drugačiji i jednaki*.

U želji da se Muzej učini dostupnim posjetiteljima s invaliditetom i drugim ranjivim ili marginaliziranim skupinama, te da se osigura pristup koji će povezati sve posjetitelje, Muzej suvremene umjetnosti je u 2023. godini nastavio sa razvijanjem posebno prilagođenih i inkluzivnih programa.

U 2023. godini program *Drugačiji i jednaki*, provodio se na sljedeća tri nivoa. Interaktivna vodstva i kreativne radionice prilagođene osobama s intelektualnim poteškoćama organizirana su u suradnji sa Udrugom za podršku osobama s intelektualnim oštećenjima Grada Zagreba kroz projekt *Volimo umjetnost*. Cilj ovog programa jest prilagodba umjetničko edukativnih sadržaja kroz muzeološko izložbeni program Muzeja suvremene umjetnosti, a poseban naglasak je na individualiziranom pristupu kroz koji se polaznici upoznaju s likovnošću kroz vlastiti likovni izričaj.

Taktilna vodstva prilagođena osobama oštećena vida ostvarena su kroz izložbu MSU na dodir. Izložba predstavlja prošireni postav izložbe *ZBIRKA KAO GLAGOL*, a obuhvaća prilagodbu dijela stalnog postava za osobe oštećena vida. Daniela Bilopavlović Bedenik osmislila je i održala niz posebno prilagođenih taktilnih vodstava i radionica u suradnji sa Centrom Vinko Bek, Udrugom gluho-slijepih Dodir i Udrugom slijepih Zagreb. Taktilno vodstvo po izložbi MSU na dodir razvija inovativni pristup umjetničkom djelu na način da osoba oštećena vida individualno taktilno promatra umjetničko djelo te povezujući iskustva u cjelinu, stvara vlastitu viziju.

Edukativno iskustvena radionica *Vidjeti drugačije* pomiče senzibilizaciju redovne publike prema osobama s invaliditetom kroz iskustvene radionice. Obuhvaća šetnju Muzejom uz pomoć vodiča ili sa bijelim štapom, vodstvo kroz izložbu MSU na dodir te taktilnu radionicu. Na radionici sudionici sa povezom preko očiju ili sa senzibilizacijskim naočalama dodiruju taktilne predloške, načinjene od različitih materijala, inspirirane umjetničkim djelima koja se nalaze u fundusu MSU-a. U sklopu ove radionice publika uči drugačijem razumijevanju umjetnosti, ali i pristupu osobama oštećena vida.

Ovim programom nastoji se pokazati kako kultura i umjetnost, kao i svi ostali segmenti društvenog razvoja i života mogu i moraju biti dostupni i pristupačni svima bez obzira na različitosti koje ih u određenom slučaju obilježavaju. Također, upoznavanjem i

senzibiliziranjem javnosti prema osobama s invaliditetom i ostalim marginaliziranim skupinama, a sve kroz umjetnost, stvara se jednak pristup prema svima, a građane čini spremnima i otvorenima za život bez predrasuda.

5. Posebno priznanje u kategoriji za međumuzejsku suradnju dodjeljuje se **Etnografskom muzeju Split** i **Hrvatskom pomorskom muzeju Split** za suradnju na izložbi *Tuč' more* te **Prirodoslovnom muzeju Dubrovnik** i **Domu Marina Držića** za suradnju na izložbi *Držićev životinjski svijet*.

Referirajući se na znamenitu Jadransku izložbu priređenu u Splitu 1925. godine, viša kustosica Etnografskog muzeja Split Ivana Vuković i Petra Radić viša kustosica Hrvatskog pomorskog muzeja Split priredile su 2023. godine izložbu pomorske tematike naziva *Tuč' more*. Imajući na umu da je iskustvo interpretiranja mora višeglasno, autorice su izložbom željele publici približiti kompleksnog tog iskustva: od plovidbe kao profesije, preko korištenja mora kao pukog tranzitnog medija, do plovidbe iz pukih hedonističkih razloga, odnosno uživanja u ambijentu dokolice. Ipak, osnovna niša u kojoj su autorice iz kulturno-antropološke, odnosno povijesne perspektive istražile i interpretirale iskustvo mora tiče se značajnog oblika privređivanja stanovništva istočne obale Jadrana - trgovačkog pomorstva.

Izložba je bila postavljena u prizemlju Etnografskog muzeja Split prilagođavajući se arhitektonskim datostima muzeja te je podijeljena u pet zasebnih prostorija čiji je tlocrt diktirao raspored tema: Broditi morem, Ne spi se pomorcu u tešku pogibju, Dom daleko od doma, More kao opasnost i Od mora opasnosti do mora u opasnosti. Niz intervjuâ provedenih s pomorcima raznih činova i s raznih tipova trgovačkih brodova pokazao se kao značajan dio provedenog kvalitativnog istraživanja. Kazivanja članova posada imala su, naime, dvostruku svrhu: poslužila su kao vrelo za istraživačka pitanja te su u određenoj mjeri odredila strukturu izložbe i popratnog teksta.

Izložbi *Tuč' more* u fokusu nisu uobičajene muzejske teme poput prigodničarskih obljetnica, povijesnih velikana i umjetničkih ili tehničkih dosega, niti se njome predstavljaju bogatstva muzejskih depoa unutar zadanog prostornog i vremenskog okvira. Umjesto ponavljajućih obrazaca iznošenja znanja o nekoj pojavnosti, namjera je autorica bila svojevrsna potraga za iskustvom, odnosno iskustvima. A pojava u središtu njihove pažnje - more i iskustvo plovidbe njime - bliska je mnogima jer većina ljudi ima uspostavljen odnos prema moru. Kompleksnog tog iskustva nastojala se približiti publici, i to prvom zajedničkom izložbom dvije dugovječne splitske kulturne ustanove: Etnografskog muzeja Split i Hrvatskog pomorskog muzeja Split.

U 2023. godini u Prirodoslovnom muzeju Dubrovnik svečano je otvorena izložba *Držićev životinjski svijet* koja je rezultat stručne i kreativne međuinstitucionalne suradnje dviju dubrovačkih ustanova, Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik i Doma Marina Držića. Ključni element izložbe je životinja kao nadahnuće u književnom stvaralaštvu Marina Držića. Autorice izložbe su Ana Čučević, viša kustosica i ravnateljica Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik te

Valerija Jurjević, kustosica Doma Marina Držića. Autorice likovnog postava izložbe su akademske slikarice i muzejske pedagoginje Dubravka Tullio i Jasmina Runje.

Izložba predstavlja dio bogatstva životinjskog svijeta u književnom stvaralaštvu Marina Držića preko odabranih ulomaka iz tri drame: Dundo Maroje, Grižula i Novela od Stanca oko kojih su oblikovane četiri izložbene cjeline, dok se peta cjelina temelji na Držićevom nadimku. U životu i stvaralaštvu najvećeg hrvatskog komediografa Marina Držića posebno mjesto pripada životinjama. Ne samo da je ovaj renesansni književnik u svoja djela uključio brojne pripadnike životinjskog svijeta već je i sam nosio zanimljiv zoonadimak – Vidra. Interpretacija životinjskog svijeta u određenom Držićevom djelu ostvarena je izlaganjem 43 eksponata životinja iz fundusa Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik koje se spominju u navedenom ulomku, likovnim prikazom ostalih životinja i ambijenata u kojem se odigrava radnja, te pratećim tekstovima na informativnim panoima.

U središtu je izložbe nedvojbeno eksponat vidre koji predstavlja znamen našeg najvećeg komediografa. Za određene zolekseme korišteno je više vrsta životinja s ciljem prikazivanja biološke raznolikosti, ali i bogatstva fundusa Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik. Nasuprot tome, za prikazivanje određenih sisavaca, zbog neposjedovanja traženih eksponata korištene su zoološke ilustracije. Likovne ilustracije također su korištene i za prikaz ambijenta u kojem se održava radnja pojedine drame. Sve likovne ilustracije izradile su muzejske pedagoginje i akademske slikarice Dubravka Tullio (Prirodoslovni muzej Dubrovnik) i Jasmina Runje (Dom Marina Držića). Infiltrirajući likovnu umjetnost kao alat komunikacije izložbe, postiže se atraktivnost, osobitost i originalnost postava. Ova izložba stoga predstavlja uspješnu sinergiju triju elemenata: književnog stvaralaštva, likovne umjetnosti i znanosti (biologije).